

# noutăți

în cercetarea minorităților naționale din România

## ■ cărți

**Baier, Hannelore: *Überwachung und Infiltration. Die Evangelische Kirche in Rumänien unter kommunistischer Herrschaft (1945-1969). Dokumentation. [Supraveghere și infiltrare. Biserica Evanghelică din România sub regimul comunist (1945-1969). Documente]* Friedrich Pustet, Regensburg, 2022. 423 p.**

Biserica Evanghelică de Confesiune Augustană din România -ca toate comunitățile religioase din țară- a fost catalogată de către Partidul Comunist Român (PCR) aflat la putere ca fiind o instituție care stătea în calea politicii ateiste și totalitare; mai mult, era o instituție a sașilor transilvăneni care promova identitatea și susținea dănuirea comunității. Aceasta a împiedicat integrarea minorității germane în procesul de transformare comunistă a societății. Prin urmare, obiectivul PCR a fost de a alinia activitățile Bisericii cu scopurile politice: orientările au fost stabilite de PCR, iar autoritățile cultului și Securitatea au servit drept instrumente în aplicarea lor.

Strategiile și metodele de subjugare prin interferență și infiltrare s-au lovit de rezistența episcopului Friedrich Müller. Prin tactici abile și datorită bunelor sale relații cu unii lideri ai regimului a reușit în timpul mandatului său (1945-1969) să reducă la un minim inevitabil subordonarea Bisericii Evanghelice față de statul comunist și să păstreze o anumită libertate pentru viața comunitară tradițională a sașilor transilvăneni.

Pentru mai multe informații accesați pagina web IKGS, [aici](#).

**Marchut Réka: *Kisebbségi kérdések a magyar-román diplomáciai kapcsolatokban (1920-1931) - Dokumentumok. [Problemele minorităților în relațiile diplomatice maghiaro-române (1920-1931) - Documente ]* Kronosz Könyvkiadó, 2022. 726 p.**

În relațiile diplomatice maghiaro-române nu s-au confruntat reprezentanții a două state egale, ci reprezentanții unui stat mic, învins, care nu a vrut și nu a putut să accepte status quo-ul, respectiv ai unui stat mijlociu, victorios, interesat în menținerea status quo-ului.

Încă de la începutul secolului al XIX-lea problema de bază a relațiilor maghiaro-române a fost lupta pentru posesia exclusivă a Transilvaniei multietnice, astfel că elementul dominant în relația dintre cele două state în perioada interbelică alături de problemele minorităților a fost apartenența Transilvaniei. Într-o astfel de situație existau puține șanse de acord sau de compromis.

Volumul de față este o lucrare de istorie diplomatică, care își propune să prezinte relațiile diplomatice dintre Ungaria și România din perspectiva istoriei politice, precum și apariția problemei minorităților pe agenda diplomatică între 1920 și 1931. Orizontul temei este asigurat de evoluția situației politice internaționale și de relațiile diplomatice bilaterale dintre cele două țări plasate în acest context.

Volumul conține 218 surse documentare selectate din arhive din Budapesta, București și Berlin. Principalul criteriu de selecție a fost acela de a oferi o imagine cât mai cuprinzătoare a problemelor discutate.

**Olosz Katalin: *Balladák, gyűjtők, gyűjtemények nyomában*. [Studii și articole din domeniul folcloristicii istorice]. Redactor: Szakál Anna. Erdélyi Múzeum-Egyesület, Kolozsvár, 2022. 984 p.**

În volumul de față sunt adunate studii și articolele semnate de Katalin Olosz și publicate în ultimele două decenii în diferite periodice și volume colective, respectiv nepublicate până în prezent. Majoritatea lucrărilor sunt consacrate problemelor folcloristicii istorice, respectiv istoriei cercetărilor de folclor literar maghiar din România. Cercetările abordează în general perioada dintre anii 1850 și 1920, dar ocazional se referă și la perioade anterioare sau la secolul XX în întregime. Cu alte cuvinte, lucrările prezentate în volum urmăresc evenimentele, rezultatele și particularitățile cercetărilor de folclor literar maghiar de la începutul culegerilor conștiente ale literaturii orale populare până la constituirea și consolidarea instituționalizării etnografiei și folclorului.

Pentru mai multe informații accesați pagina web EME, [aici](#).

## ■ reviste, articole

**Divald, Susan: *Rethinking Autonomy: Traveling between Quantitative and Qualitative Approaches*. *Nationalities Papers*, 2022. <https://doi.org/10.1017/nps.2021.91>**

Pentru a îmbunătăți validitatea analizelor comparative în domeniul etnopoliticii acest articol reexaminează relația dintre definițiile conceptuale, categoriile de clasificare utilizate în seturile de date de mari dimensiuni și descrierea detaliată găsită prin studii de caz. Acest lucru este realizat prin prisma revendicărilor de autonomie ale minorităților etnice și, în special, printr-un

studiu de caz comparativ detaliat despre ceea ce înseamnă autonomia ca obiectiv programatic pentru elitele comunităților etnice maghiare din România și Slovacia. Din analiză rezultă trei constatări neașteptate care pledează pentru valorificarea rezultatelor cercetărilor calitative cu scopul de a defini mai bine categoriile și variabilele utilizate în seturile de date de mari dimensiuni: (1) există o relație slabă între definițiile conceptuale ale autonomiei și modul în care aceasta este codificată în seturi de date relevante, cum ar fi baza de date Minorities at Risk (MAR); (2) din punct de vedere empiric, studiile de caz comparative maghiare arată că elitele nu se gândesc la autonomie în același mod ca în literatura de specialitate și nici nu se potrivesc bine în categoriile de codificare ale seturilor de date; (3) există o inconsecvență între elitele minorităților maghiare în ceea ce privește propriile definiții ale autonomiei, precum se observă și lipsa distincției între autonomie și alte aranjamente instituționale. Acest lucru ridică probleme de echivalență și ambiguitate. Analiza de față se încheie cu sugestii pentru o mai bună măsurare.

**Kiss Tamás: A roma inklúzió Székelyföldön mint nemzetpolitikai kérdés. [Incluziunea romilor în Ținutul Secuiesc ca problematică de politică națională]. *Prominoritate*, 2021/4, pp. 4-23.**

Studiul discută problematica incluziunii romilor care trăiesc în Ținutul Secuiesc din punctul de vedere al politicii naționale maghiare și al instituțiilor minorității maghiare. Punctul său de plecare este că, deși romii vorbitori de limbă maghiară sunt conectați la instituțiile maghiare în mai multe moduri (frecventează școli maghiare, votează pentru UDMR, mulți sunt cetățeni maghiari), legăturile actuale nu pot fi menținute pe termen mediu. Motivul este dezintegrarea „sistemului castelor etnice” și a „hegemoniei maghiare”, deoarece romii înșiși sunt din ce în ce mai reticenți în a accepta „prezumția de inegalitate”. Ca urmare a schimbărilor structurale și ideologice, capacitatea de acțiune a elitelor locale de etnie romă va crește, dar nu este încă deloc clar ce politică identitară își vor alege. Vor dori oare să dărâme granițele etnice și să participe la instituții comune cu maghiarii sau vor dori să își construiască propriul sistem instituțional, la fel ca maghiarii? Studiul creionează posibilitățile politicii naționale maghiare în cazul posibilelor strategii urmate de romi și elitele rome.

Articolul poate fi accesat [aici](#).

**Almási, Gábor - Lav Šubarić: The new discourses of nation: The origins of nationalism in late eighteenth-century Hungary (Part 1). *Nations and Nationalism*, 3/2022, pp. 894-908.**

Teza principală a acestui articol este aceea că discursurile politice naționaliste au apărut în Ungaria mai brusc, mai radical și mai devreme decât se credea până acum. O ipoteză subiacentă enunță că naționalismul poate fi înțeles cel mai bine printr-o analiză a discursurilor politice. Atracția bruscă a acestor tipuri de discursuri politice necesită o explicație. Cum au suprascris discursurile națiunii discursurile anterioare? Cum au dobândit ele legitimitate socială,

politică și culturală? Ce legături au avut cu iluminismul? Pentru a răspunde la aceste întrebări subliniem mai întâi ambiguitatea și fluiditatea noilor concepte și termeni, precum *națiune*, *limbă*, *patrie*, *patriot* și *străin*. Aceste concepte-cheie ale discursurilor naționaliste au oferit surse noi și independente de legitimare politică. Ele au facilitat restabilirea cadrelor vieții și ale gândirii politice. Intrarea lor în politică a fost ușoară deoarece erau înrădăcinate în discursuri politice familiare, anterioare. Cu toate acestea, pentru succesul naționalismului ca paradigmă politică, noile discursuri ale națiunii trebuiau, de asemenea, să facă oferte ideologice atractive și să proiecteze viziuni pozitive asupra viitorului. Aceste oferte au fost construite pe un apel la „fericirea publică” (*közboldogság*). Ele au sudat maghiarizarea și naționalismul și au crescut de la o ideologie la un program politic.

Cele două părți pot fi accesate [aici](#) și [aici](#).

**Zantedeschi, Francesca: *Cântecul Gintei Latine : Vasile Alecsandri, ‘race’ connections and the Latinity of the Romanians (1850s-1870s). Nations and Nationalism, 3/2022 , pp. 909-923.***

Articolul reconstituie activitatea politică și culturală internațională a lui Vasile Alecsandri, acesta încercând să sensibilizeze opinia publică (în special din Franța și Italia) pentru cauza națională românească prin invocarea „latinității” românilor. Analiza ia în considerare contextul istoric și politic european în care s-a desfășurat acest proces, fundalul cultural al unui interes crescând față de România, poporul și limba sa, precum și dezvoltarea idealului pan-latin și a macronaționalismelor în general. În 1878, Alecsandri a participat la *Fêtes Latines* de la Montpellier concurând la „Cântecul gintei latine” și ilustrând capacitatea sa de a folosi toate canalele de comunicare disponibile pentru a promova cauza latină românească și a susține pan-latinismul.

Articolul poate fi accesat [aici](#).

## **REGIO, 2022/1**

În acest număr, Gabriella Herman publică un studiu amănunțit despre activitatea organizației americane Hungarian Human Rights Foundation din perioada 1976 – 1989. Organizația a fost înființată de către generația a doua a emigranților maghiari în SUA și a fost cea mai eficientă în tematizarea problemelor minorității maghiare din România în presa și forurile politice americane și vest-europene în anii '80. Tot în acest număr Gyöngyvér Bálint, Andrea Sólyom și Balázs Telekdy prezintă rezultatele studiului lor privind consumul cultural și utilizarea timpului liber de către tinerii din Sfântu Gheorghe în perioada pandemiei. Un bloc tematic se ocupă de opera lui Gusztáv Molnár, mai exact de ultimele două volume care conțin interviuri și discuții la care a participat acesta. Pe lângă reflexiile lui Molnár sunt publicate articolele lui Imre József Balázs, Miklós Bakk, Tamás Gusztáv Filep și Vilmos Holczhauser (Huszár). Bakk aduce contribuții

# noutăți

în cercetarea minorităților naționale din România  
aprilie - mai 2022

importante la istoria revistei *Provincia*, iar Holczhauser la școala Bretter, două foruri importante ale minorității maghiare din România al căror membru a fost și Molnár.

Articolele pot fi descărcate de pe pagina web a revistei, [aici](#).

## ■ despre buletinul informativ Noutăți

Scopul proiectului este colectarea și difuzarea informațiilor despre lucrările științifice recent apărute în domeniul cercetării minorităților naționale din România, respectiv evenimentele de importanță majoră din această arie. Lucrările științifice și evenimentele incluse în acest buletin informativ nu constituie o listă completă. Cei interesați să coopereze la realizarea buletinului informativ sunt rugați să ne contacteze la adresa: [centru.doc@ispmn.gov.ro](mailto:centru.doc@ispmn.gov.ro).